

ІНФЛЯЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано особливості інфляції як процесу зростання загального рівня цін в Україні внаслідок порушення закону грошового обігу. Розглянуто причини інфляції та її соціально-економічні наслідки.

Ключові слова: інфляція, причини інфляції, концепції інфляції, світова економіка, таргетування.

Abstract

Peculiarities of inflation as a process of growth of the general level of prices in Ukraine as a result of violation of the law of money circulation are analyzed. The causes of inflation and its socio-economic consequences are considered.

Keywords: inflation, causes of inflation, concepts of inflation, world economy, targeting.

Вступ

Інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки в Україні та в багатьох країнах світу, яка негативно впливає на всі сторони життя суспільства. Інфляція є причиною та наслідком циклічності економіки, основним фактором впливу на добробут країни, визначальним чинником ВВП, параметром купівельної спроможності валюти та результуючим показником ефективності монетарної політики держави. Актуальність проблеми для України зумовлена відсутністю ефективного механізму регулювання інфляційних процесів. Тож, дослідження еволюції інфляційних процесів в Україні дозволить зрозуміти причини високого рівня інфляції сьогодні та знайти дієві інструменти регулювання цих процесів в майбутньому.

Виклад основного матеріалу

Інфляція – це стійке і відчутне зростання цін, яке виникло внаслідок того, що значна частина грошової маси виявилася не забезпеченою економічними благами. Не слід ототожнювати інфляцію з грошовою емісією (законодавчо обумовленим випуском додаткових грошей в обіг). Емісія грошей може мати як інфляційний, так і не інфляційний характер. Якщо, наприклад, додатковий випуск грошей зумовлений зростанням реального обсягу національного виробництва або уповільненням руху грошей, то він не є інфляційним. Якщо випуск грошей спрямований на покриття фінансування дефіциту державного бюджету чи зумовлений прагненням уряду утримувати безробіття на рівні, нижчому за «природний», тощо, то емісія виступає як інфляційний чинник [1]. Інфляція – багатофакторний, багатовимірний і складний соціально-економічний процес, властивий ринковій економіці, який може бути спричинений різними подіями. Види (форми), яких набуває інфляція залежно від ознаки, покладеної в основу її класифікації, представлені на рис. 1.1 Розмаїття форм вияву інфляції потребує різних підходів до визначення причин та механізмів інфляційного процесу [2].

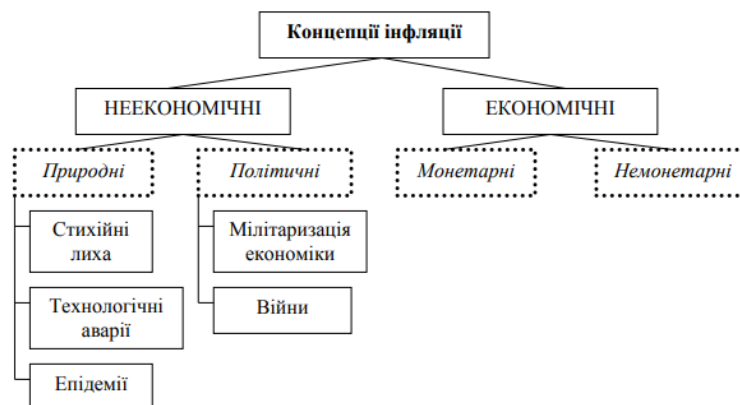

Рис. 1.1 Теоретичні концепції інфляції

Розглядаючи теоретичні аспекти інфляції, слід відмітити, що в сучасній науковій літературі наводяться декілька видів інфляції. Зараз ми охарактеризуємо лише ті, що стосуються економічних процесів в Україні протягом 2013 – 2019 років. Залежно від темпів зростання цін виділяють три види інфляції: помірна, галопуюча та гіперінфляція. Відмінності в означених видах інфляції обумовлюються виключно темпами зростання цін. Хоча різні літературні та наукові джерела дещо по-різному ставляться до формування критеріїв темпів зростання, проте за будь-яких умов інфляція в Україні в 2014 – 2015 роках характеризується як галопуюча, і лише в 2018 – 2019 роках – як помірна. Залежно від причин виникнення (фактор що її спричиняє) виокремлюють інфляцію попиту (провокує поведінка споживача) та ін. [3].

Аналізуючи інфляційні процеси в Україні, дослідники виділяють такі причини:

1. Науково-технічний прогрес не стоїть на місці, тому з роками технічне обладнання дорожчає і виникає потреба оновлювання виробництва. Відповідно для цього потрібні додаткові кошти, це провокує подорожчання грошових ресурсів, а також підвищує інфляцію.

2. Розширення банками кредитної діяльності. Якщо масштаби кредитування розширюються у сфері реальних потреб економіки, то це викликає посилення емісії кредитних грошей, а також призводить до зростання платоспроможного попиту.

3. Занадто великі інвестиції в одні сектори економіки, і значно менші - в інші, що призводить до зайвого виробництва одних товарів і до нестачі інших. Через це з'являються диспропорції в економічній системі, а також і в галузі грошового обігу.

4. Відсутність балансу між доходами та витратами. У цьому випадку з'являється дефіцит бюджету, який призводить до зростання грошової маси, через виготовлення нових грошових знаків.

На рис. 1.2 можна побачити динаміку рівня інфляції України порівняно з країнами ЄС з 2009 по 2020 рр. Інфляція в ЄС розраховується на основі гармонізованого індексу споживчих цін на товари та послуги. Цей індекс розраховується однаковою методикою у всіх країнах ЄС, використовуючи єдиний набір визначень, а також список товарів і послуг. Розглянемо рівень інфляції на прикладі ЄС, який об'єднує 28 країн (рис. 1.2).

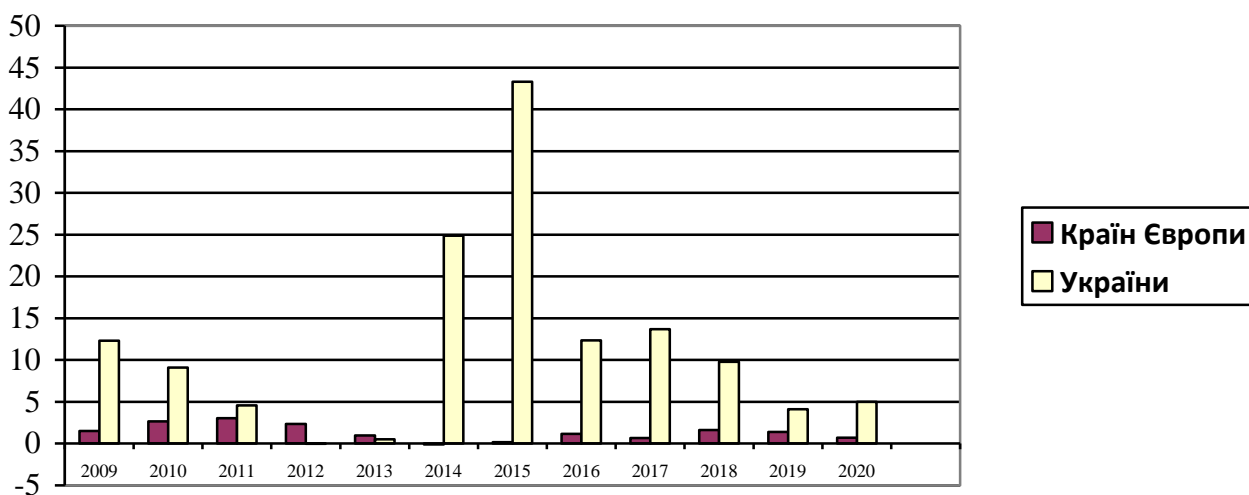

Рис. 1.2. Рівень інфляції України 2009—2020 рр., %

Тож, у 2014 р. у ЄС зафіксовано дефляцію (0,09%), яка є протилежною інфляції. За даними 2016 р. ЄС займає 5 місце за рівнем інфляції в світі. У результаті проведеного аналізу індексу інфляції можна зробити висновки, що для економіки сучасної України проблема інфляції є гострою і актуальною, зростання цін на споживчі товари призводить до поглиблення негативних соціально-економічних наслідків. До негативних наслідків інфляційних процесів можна віднести зниження реальних прибутків населення, знецінення заощаджень [4].

У світовій практиці з середини 70-х років ХХ ст. широко застосовується політика таргетування (від англ. target – мета) інфляції. Метою такої політики є вибір цінового орієнтира, зазвичай – це індекс зростання цін. Досягнення подібної мети передбачає здійснення таких державних заходів:

законодавче встановлення і публічне проголошення розрахованих планових показників інфляції на зазначений термін. Це виявляється у введенні твердих лімітів на щорічний приріст грошової маси. Таргетування інфляції в Україні доцільно сприймати як спільну стратегічну сферу відповідальності НБУ, Кабінету міністрів та Верховної Ради України.

Екстраполяційний прогноз показує, що через 2-3 роки номінальний обмінний курс долара США в Україні практично не буде збігатися з паритетним. Тому цілком ймовірно, що вже найближчим часом виникне потреба призупинити фактичне зміцнення гривні та повернутись до її контрольованої девальвації з урахуванням індексу РЕОК та сальдо торговельного балансу. Цього буде вимагати необхідність збереження світової конкурентоспроможності українських товарів та послуг на зовнішніх ринках.

Водночас держава використовує різні прийоми та методи антиінфляційної політики, які мають короткотерміновий характер і спрямовані на те, щоб зменшити «температуру» інфляції. До них належать: стимулювання товарності економіки шляхом державної підтримки, наприклад через введення пільгового оподаткування, або перехід від безоплатного задоволення певних потреб до платних (навчання, медобслуговування, надання інформації тощо); приватизація державної власності; часткова реалізація стратегічних запасів; широкомасштабний імпорт споживчих благ; грошова реформа конфіскаційного типу. Доки український ринок не досить розвинений, він не в змозі впливати на зміни світових, а також внутрішніх цін в окремих базових галузях економіки. Держава має втрутитися в ці процеси, в іншому випадку відбудеться зростання інфляції [5].

Висновки

У наш час інфляція – один із найбільш небезпечних процесів, які негативно впливають на фінанси, грошову систему загалом. Інфляція означає не лише зниження купівельної здатності грошей, вона підриває можливості господарського регулювання, зводить нанівець зусилля по проведенню структурних перетворень, відновленню порушених пропорцій.

Інфляційний процес в Україні є досить таки нестабільним і відповідно до створених умов має порівняно великий потенціал до розвитку. Для того, щоб подолати негативні наслідки інфляції, важливо забезпечити не її нульовий рівень, а спадну динаміку протягом перехідного періоду, дедалі більш низьку в міру реформування економіки, проведення структурних реформ, зростання продуктивності праці, підвищення ролі відсоткової ставки як інструменту монетарної політики.

На сьогоднішній день існують певні проблеми, які не дають економіці України розвиватися та стабілізуватися. Перш за все, це війна та пандемія коронавірусу. Це є причиною того, що наша держава, як і весь світ, знаходиться у стані кризи та невизначеності: що ж буде відбуватися з економікою далі?

Вирішення проблем з регулювання інфляційних процесів потребує часу та постійного моніторингу. Поступове скасування карантинних обмежень зумовить відновлення української економіки. Цьому сприятиме м'яка фіскальна та монетарна політики. Збільшення урядом бюджетних видатків на подолання кризи і заходи з підтримання банківської системи зменшать негативний вплив пандемії на економічний розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. М. Заволока, М. В. Сідненко, А. В. Івко ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК НАСЛІДОК ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ / Журнал «Інвестиції: практика та досвід». 2021. №5. С. 33-39. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7357&i=4> (дата звернення: 17.02.2022).
2. Навч. посібник «Макроекономіка» О. Г. Бакланова (тема 3); В.Д. Мужайло, О. О. Брагарник (тема 2); С. О.Даниліна (тема 6, тема 7); Л. Л. Жданова (вступ, тема 1); Л. Я. Коноводченко, М.Г.Латовенко (тема 5); С. М. Макуха (тема 8); О. К. Лунева (тема 10); С. В. Максименко (тема 4); В. К. Матвєєнко (тема 6); Т. С. Старикова (тема 4); М. О. Уперенко (тема 10); Г. А. Чередниченко (тема 9); П.П. Несененко, Т. І. Янчева (тема 7). URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/np_2015.pdf (дата звернення: 17.02.2022).
3. А. П. Дорошенко, О. В. Єгорова, О. О. Дорошенко СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ ТА МЕТОДИ ЇЇ СТРИМУВАННЯ / Ефективна економіка. 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/52.pdf (дата звернення: 17.02.2022).

4. Аналітичний портал «Слово і Діло». URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/15/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-inflyacziyi-ukrayini-2010-2020-rokah> (дата звернення: 12.03.2022).
5. І.Є. Семенча, Ю.М. Калашнікова ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ / Науковий вісник Херсонського державного університету. 2020. Випуск 39. С. 97-101. URL: <http://www.ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/676/666> (дата звернення: 12.03.2022).

Стахович Олександра Ігорівна — студентка групи П-216, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: Stakhovichsasha@gmail.com

Науковий керівник: **Краєвська Алла Станіславівна** — канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Stakhovych Oleksandra I. — student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Supervisor: **Alla S. Kraevska.** - Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor, Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia